

**Hvordan kan politiet, ved hjelp av
SARA-modellen (Spousal assault risk
assessment), forebygge gjentatt vold i
nære relasjoner**

En teoretisk oppgave

av

Kristine Herrmann

BACHELOROPPGAVE (OPPG300-O)

Politihøgskolen avd. Oslo

2012

Bildet på forsiden er hentet fra tidsskrift for Den norske legeforening (Tidsskrift for Den norske legeforening, 2012).

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
1.2 Min problemstilling	3
1.3 Formålet med oppgaven	3
1.4 Mitt teoretiske utgangspunkt	4
1.5 Begrepsavklaring	4
2. Metode	5
2.1 Teoretisk oppgavetype.....	5
2.2 Litteratur/forskningspresentasjon – Å velge kilder	6
2.3 Kildekritikk.....	6
2.4 Forforståelse	6
3. Hoveddel	7
3.1 Vold i nære relasjoner på politisk dagsorden	7
3.2 Hvordan politiet jobber med vold i nære relasjoner?	8
3.3 Presentasjon av SARA som et verktøy for politiet.....	10
3.4 Risikofaktorer i SARA:SV	11
3.4 Utprøving av SARA: SV i Sverige	13
3.5 Hvordan kan politiet forebygge vold i nære relasjoner med SARA:SV?.....	13
3.6 Evidensbasert kunnskap og erfaringsbasert kunnskap	14
3.7 Hva skjer ved feilaktig risikovurdering?	16
4. Konklusjon.....	17
Kildeliste	18
Selvvalgt pensum:.....	19

1. Innledning

”Da vi ankom stedet sto ungene utenfor huset, de var blitt låst ut. Det var 10 grader C ute og de sto der uten jakkene sine. Da vi kom inn i huset var det kaos. Det var knust glass på gulvet og møbler var slengt rundt i stuen. Dama hadde blod i hele ansiktet, fra et kutt over øyet. Mannen fant vi liggende i senga. Han hadde sovna, sikkert sliten. Dama var helt fra seg og hylte og gråt. Hun fortalte at han bare var sint på henne, han hadde ikke gjort barna noe. I denne heimen hadde det vært meldt om vold før også. Mine tanker da jeg sto der, var at her måtte vi gjøre en skikkelig jobb, prøve å få slutt på elendigheten. Vi pågrep denne ektemannen og pappaen og vi tok et kort avhør på stedet av dama. Vi tok foto av skader på henne. Foto av rommene i huset og sikret noe spor av gjenstander som visst nok skulle ha blitt brukt i volden. Hun ble kjørt til legevakt og barna til bestemor. Vi fikk fritak fra taushetsplikt fra lege, begjæring fra dama, og nå skulle vi vurdere besøksforbud på mannen for en periode. Dette kom til å bli bra igjen tenkte jeg. Dama skjønnte jo at hun måtte ut av dette forholdet. Fire uker etterpå fikk vi melding om vold i dette hjemmet igjen. Nå var det en av ungene som hadde ringt politiet. Vi kjørte ut mot huset igjen, og jeg tenkte utrolig mange tanker. Alt vi hadde gjort i denne saken tidligere virket til ingen nytte. Det ble jo ikke bedre i denne familien. Stakkars barn”(Utdrag fra min refleksjonslogg fra praksisåret i Nordmøre og Romsdal Politidistrikt).

Fra høsten 2010 til våren 2011 hadde jeg, som politihøgskolestudent, praksis ved Nordmøre og Romsdal Politidistrikt. I løpet av dette året fikk spesielt kompleksiteten ved oppdrag som omhandlet inngrep i familiekonflikter, min oppmerksomhet. Dette fordi det ble veldig tydelig hvor skadelig omfanget av en slik konflikt kan få. De oppdragene vi var på hvor det var barn til stede der far slår mor gjorde sterkt inntrykk, ikke bare på meg som uerfaren student, men også på de mer erfarne politibetjentene. Følelsen av å komme inn som utenforstående i det aller mest private, i de problemene få innrømmer for noen, var veldig krevende. I akutte tilfeller måtte vi fjerne gjerningsmannen, som var både ektemann og far, bort fra sitt hjem. Det er mye fortvilelse blant de involverte, de befant seg i en alvorlig krise. Dette arbeidsrommet krevde mye av politibetjentene.

Vold i nære relasjoner er ofte kompliserte oppdrag, med mange hensyn og ta. Det er ofte mye skam knyttet til å leve i et forhold hvor partneren utøver vold og det er mye følelser og usikkerhet rundt situasjonen. Det å vite hva det faktiske forholdet er, om det er hjemmel i lov for å pågripe, eventuelt andre tiltak man kan gjøre på stedet kommer ofte ikke fram i klartekst. Det hender også at offeret selv er lite samarbeidsvillig overfor politiet og ikke ønsker deres tilstedeværelse i det hele tatt (Aas, 2009).

Cecilie Lylum, spesialpsykolog og høyskolelektor ved Politihøgskolen, forteller at hun foreslo SARA modellen for Politidirektoratet, da hun så at det ikke fantes noen måte å foreta risikovurderinger ved vold i nære relasjoner som var felles, strukturert og vitenskapelig forankret for norsk politi i sin helhet (Politihøgskolen, 2011).

Pr dags dato går det et prøveprosjekt ved Stovner politistasjon og ved Horten politistasjon hvor målet er å forebygge vold i nære relasjoner ved hjelp av et verktøy som skal vurdere risiko for gjentatt partnervold blant gjerningspersoner. Dette verktøyet skal hjelpe politiet i deres arbeid på et krevende saksfelt. Modellen heter SARA-modellen (Spousal Assault Risk Assessment) og ble utviklet av Kropp og Hart tidlig på 90 tallet i Canada. Svensk politi har brukt en tilpasset versjon av modellen for politiet i noen år. Politiversjonen heter SARA: SV (short version) og har blitt utviklet av den svenske forskeren Belfrage i samarbeid med Kropp og Hart (Belfrage, 2007).

Ut i fra dette ønsker jeg i denne oppgaven å se på hvilke muligheter og hvilke begrensninger en slik modell gir i forebygging av vold i nære relasjoner.

1.2 Min problemstilling

Hvordan kan politiet, ved hjelp av SARA- modellen, forebygge gjentatt vold i nære relasjoner?

Under denne problemstillingen ønsker jeg å svare på hvilke muligheter og utfordringer ligger i bruk av denne modellen i politiet?

1.3 Formålet med oppgaven

Formålet med oppgaven blir derfor å øke forståelse av hvordan et verktøy som SARA- modellen kan fungere for norsk politi i sitt forebyggende arbeid med vold i nære relasjoner.

Hovedfokuset i oppgaven vil være SARA- modellen og implementering i politietaten i Norge. Ettersom denne modellen er i prosjekt-fasen i etaten pr dags dato, og det ikke finnes en vurdering av prosjektet, vil oppgaven se på hensikten med SARA- modellen og hvordan den

tilpasses for å bli brukt i en politietat som baserer mye av jobben sin på erfaring og skjønnsvurderinger. Jeg vil drøfte fordeler og utfordringer ved bruk av denne metoden.

1.4 Mitt teoretiske utgangspunkt

Mitt teoretiske utgangspunkt for oppgaven er bachelorutdanningen ved politihøgskolen. Det forebyggende politifaget, som er en del av B3 på Politihøgskolen, ligger til grunn for oppgaven. I det forebyggende politifaget ser man på ulike måter å jobbe forebyggende på. Personorientert forebygging er en av dem, og her ønsker man og påvirke de bakenforliggende årsakene til at noen begår lovbrudd. Forebygging av vold i nære relasjoner handler om å avdekke voldshandlinger og jobbe for at lovovertrедeren ikke gjentar sine handlinger. Problemene som gjør at folk begår kriminalitet er ofte sammensatte og krever innsats og samarbeid fra flere etater. Forebygging av kriminalitet generelt, er i stor grad tverrfaglig og ikke noe politiet kan gjøre alene (Myhre Lie, 2011).

Kunnskapsbasert politiarbeid er også en av måtene for politiet å jobbe forebyggende på. Man forebygger kriminalitet ved å gå vitenskapelig til verks for og systematisere sin egen erfaring. Dette ved at man ser på vitenskapelig kunnskap i stede for å basere sin yrkesutøvelse kun på erfaring. Dette er i tråd med at politiutdanningen ved PHS har utviklet seg i en akademisk retning ved økende krav til vitenskapeliggjøring ved studiene (Myhre Lie, 2011).

1.5 Begrepsavklaring

Familievoldsbegrepet har i NOU 31:2003 blitt kritisert for ikke å være dekkende for hvilket problem dette er. Når man hører ordet familievold, så initierer dette at det er noe som hører familien til og som er et privat anliggende. I stedet er dette kriminalitet og et offentlig ansvar. Begrepet favner heller ikke nok av problematikken som ligger innenfor dette feltet. Det er upresist om kjønn og grad av vold (NOU:31, 2003). Det meste av studier og litteratur på området dreier seg også om menns vold mot kvinner ved samliv. På 70-tallet fikk kvinnebevegelsen, som også var de som satte familievold på dagsorden, definisjonsmakt på hva dette dreide seg om. Familievold ble sett på som når en maktsterk mann slår og banker sin kone (Aas, 2009).

Vold i nære relasjoner blir et mer dekkende begrep for hvor volden rammer. Selv om vurdering av hva som er en nær relasjon er skjønnsmessig og må vurderes i hvert tilfelle (NOU:31, 2003). I lovendring fra 2005 ble det vedtatt et eget straffebud mot nettopp vold i nære relasjoner, straffelovens § 219, hvor det står definert hvilke type relasjoner dette gjelder: sin nåværende eller tidligere ektefelle/ samboer, slektning i oppadstigende linje (mor, far, besteforeldre), sine barn, noen i sin husstand eller omsorg. Vold i nære relasjoner er tredelt,

det omhandler fysisk vold, psykisk vold og innebærer frarøving av trygghetsfølelse der man burde føle seg trygg i eget hjem (Politidirektoratet, 2008).

Partnervold er også blitt brukt i mye av forskningen for å avgrense ytterligere hvor volden rammer og er samtidig nøytralt med tanke på kjønn. Vold utøvd av en partner man er i et intimt forhold med er veldig forskjellig fra annen type vold. Som oftest deler gjerningsperson og offer mange ting, ja hele livet sammen. Deres avhengighetsforhold og følelser utgjør en stor kompleksitet i slike typer saker. Volden kjennetegnes ved at den som regel varer over tid, igjennom store deler av forholdet, og kan også forekomme om forholdet tar slutt. Det er ofte av samme type (slag, spark, voldtekt). Fordi vold i nære relasjoner ofte gjentar seg over en tid, blir volden implementert i forholdet og det kan bli vanskelig å skille volden fra det følelsesmessige i et forhold (Basile & Black, 2011).

I denne oppgaven vil jeg for det meste bruke begrepet vold i nære relasjoner, da dette er et begrep som blir mest brukt i beskrivelse av problematikken i litteraturen jeg har lagt til grunn. Det er også dette begrepet som blir brukt fra regjeringens side og som straffeloven legger til grunn i sin lovgivning, som tidligere nevnt i § 219.

De gangene jeg bruker begrepet familievold og partnervold er fordi litteraturen som brukes omtaler det som dette. Spesielt i redegjørelsen for SARA-modellen blir begrepet partnervold brukt. Partnervold er en tydelig avgrenset vold, som SARA-modellen har som hovedfokus. Tradisjonelt (og for det meste i litteraturen på området) dreier det da seg om menns vold mot kvinner de er i et partnerforhold til. Men det er også klart at dette er et kjønnsnøytralt begrep og det er ikke gitt hvilket kjønn voldsutøveren har.

2. Metode

Metode er måten man går frem på for å bringe frem kunnskap til oppgaven man skriver (Dallan, 2010).

2.1 Teoretisk oppgavetype

Teoretisk oppgavetype søker å belyse en problemstilling igjennom studie av tidligere dokumentert kunnskap. Denne litteraturen skal brukes som grunnlag for drøftelse og slutninger, for å komme frem til svar på problemstillingen (Dallan, 2010). Ved å bruke en slik metode forsøkes det å få belyst formålet med oppgaven. For å finne kunnskap omkring emnet

baserer jeg meg på litteratur om temaet vold i nære relasjoner og SARA -modellen som et forebyggende verktøy.

En begrensning for oppgaven er at jeg baserer den på studier av fenomenet vold i nære relasjoner og SARA modellen, og ikke har en kvalitativ undersøkelse på for eksempel tjenestemenn som jobber med dette til daglig, og ser på behovet for SARA- modellen igjennom deres beretninger. En kvalitativ metode kan være intervjuer og spørreundersøkelser.

2.2 Litteratur/forskningspresentasjon – Å velge kilder

Primær og sekundærkilder viser til typer kilder vi har med å gjøre. Min oppgave baserer seg på sekundærkilder, som er forskning gjort på området, bøker og rapporter som handler om temaet. Primærkilder er den informasjon man får under prosjektets utvikling (for eksempel et opptak fra et intervju). Sekundærkilde er tolket og basert på primærkilder.

Litteraturen som i hovedsak blir brukt her er for å kartlegge hvordan politiet jobber med vold i nære relasjoner og hva som styrer jobben de gjør. Da vil jeg bruke regjeringens handlingsplaner og Politidirektoratets føringer.

Geir Aas sin doktoravhandling om politiinngrep i familiekonflikter er med å belyse hvordan tjenestepersoner føler det er å jobbe med denne type saker. De studier som Kropp & Hart har gjort i sin utvikling av SARA-modellen og deres samarbeid med den svenske forskeren Belfarge for å tilpasse den til bruk i politiet, er et grunnlag i denne litteraturstudien. For å se på utfordringen ved SARA-modellen, trekker jeg frem Ekeland sitt kapittel i Evidensbasert profesjonsutøvelse.

Søkeord jeg har brukt for å finne relevant informasjon og litteratur er ”Vold i nære relasjoner”, ”Forebygging av vold”, ”SARA:SV, politiet”.

2.3 Kildekritikk

Man skal ikke velge kilder ut i fra det som støtter ens egen hypotese eller forforståelse. Dette kommer jeg tilbake til i neste avsnitt. Et relevant utvalg av kilder er viktig for å få belyst problematikken ved vold i nære relasjoner og for å få belyst både fordeler og ulemper ved bruk av SARA-modellen.

2.4 Forforståelse

Forforståelse er det som preger hvordan vi ser virkeligheten. Vår forforståelse er farget av våre tidligere erfaringer og hvilke verdier og holdninger vi har. Ofte er denne forforståelsen ubevisst, det er noe vi har blitt sosialisert inn i fra barnsben (Thurèn, 2009). Ved å være

bevisst dette når jeg skriver oppgaven, er jeg observant på de valg jeg tar mtp kilder og vinkling på selve oppgaven. Ettersom jeg i praksis har opplevd en del slike oppdrag har jeg med meg det i tankene når jeg skriver. Dette kan være til hinder, ved at jeg ikke er objektiv nok i mine drøftelser, men det kan også være til hjelp ved at jeg har vært polititjenstekvinne på slike oppdrag og har sett med egne øyne de utfordringene som ligger i slike oppdrag.

3. Hoveddel

3.1 Vold i nære relasjoner på politisk dagsorden

På 1970- tallet ble familievold satt på den politiske dagsorden ved hjelp av kvinnebevegelsen. Fokuset ble satt på at dette ikke var et privat anliggende, men kriminalitet som ikke måtte forekomme. Også i Norge fikk politiet kritikk for måten de behandlet slike saker. Politiet ble kritisert for å være handlingslammet, for å unngå disse konfliktene og at de ville at partene skulle ordne opp selv. Feministenes inntog på dette feltet endret politiet og rettsvesenets behandling av slike saker (Aas, 2009). I 1988 fikk vi ubetinget offentlig påtale i slike saker. Dette vil si at det er politiet som velger å anmelde volden uavhengig av offerets ønske. Det er ikke sjelden at offeret selv ikke ønsker å anmelde sin partner for volden den har blitt utsatt for, eller eventuelt trekker anmeldelsen den først har valgt og anmelde (NOU:31, 2003).

Flere tiltak ble iverksatt i ulike politidistrikt i løpet av 90-tallet, for å hjelpe politibetjenter å bevisstgjøre seg på pliktene politiet har i slike saker. I 1995 kom det en ny bestemmelse om besøksforbud, og i 2003 ble denne bestemmelsen utvidet til også å gjelde eget hjem. Slik kunne man umiddelbart sette inn tiltak for å forebygge at gjerningspersonen utøvde mer vold mot sin familie (Aas, 2009). Den 21. desember 2005 ble straffelovens § 219 vedtatt. Dette er et straffebud som omhandler vedvarende vold i nære relasjoner. ”*Den som ved å true, tvinge, begrense bevegelsesfriheten til, utøve vold mot eller på annen måte krenke, grovt eller gjentatt mishandler*”, (Norges Lov, 2008) bla sin tidligere eller nåværende ektefelle eller samboer, omfattes av denne lovhjemmelen. I dette straffebudet er det gjerningspersonens vedvarende handlingsmønster som er sentralt.

Regjeringen har igjennom handlingsplan mot vold i nære relasjoner satt fokuset på hvordan politi og andre hjelpeetater best mulig kan jobbe for å avdekke og forebygge et sammensatt problem som dette temaet er (Justis - og Politidepartementet, 2008).

Politidirektoratet ga i 2008 ut en veiledning om politiets arbeid med vold i nære relasjoner

hvor tiltak politiet kan iverksette fremgår. Dette er blant annet voldsalarm, besøksforbud, vakthold og transport, kontaktperson i politiet for den voldsutsatte, og i ytterste konsekvens relokalisering og skifting av identitet (Politidirektoratet, 2008).

3.2 Hvordan politiet jobber med vold i nære relasjoner?

Det er etter politiloven § 1, 2. ledd, politiets oppgave å forebygge kriminalitet. Vold i nære relasjoner er ikke en privatsak og det er et offentlig ansvar å arbeide for å forhindre at dette skjer (Aas, 2009).

Politiets arbeid med vold i nære relasjoner har blitt stryket siste årene fordi man har sett behovet og gjort det til en politisk prioritering. Blant annet har man opprettet stillinger som familievoldskoordiantorer i alle politidistrikt. Disse har det overordnede ansvar for etterforskningen av slike saker og oppfølging av de impliserte. Det har blitt opprettet barnehus i syv fylker, volds og overgrepsmottak og en utvikling av krisetilbud for voldsutsatte kvinner og menn. Fokuset har hele tiden vært å styrke faglighet og samarbeid mellom aktørene (NOU:31, 2003).

I regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012 fortelles det at det har vært en økning av anmeldelser i disse sakene og at politiet har fått mer kompetanse på området. Riksadvokaten har også lagt retningslinjer for politiet i rundskriv nr2/2008, hvor det kommer frem at slike saker skal ha høy prioritet. Det har også den senere tid blitt straffeskjerpinger for slike lovbrudd og utvidet rett til bistandsadvokat og erstatning (Justis - og beredskapsdepartementet, 2012).

I NOU 2003:31, "Retten til et liv uten vold. Menns vold mot kvinner i nære relasjoner" nevnes også politiets ansvar og plikter stilt overfor vold i nære relasjoner. Det er på grunn av slike sakers spesielle karakter at det stilles særlige krav til hvordan politiet håndterer disse, og det spesielt i forhold til den voldsutsatte kvinnen. Uavhengig av hva offeret ønsker der og da, skal politiet sette inn de tiltak som er nødvendig på en slik måte at det ikke traumatiserer offeret ytterligere. I etterforskningen av saken, på grunn av offerets og gjerningspersonens relasjon, vil man ofte måtte kunne drive en etterforskning uten hjelp fra offeret. Dette er krevende, men ikke umulig. Til sist nevner NOU en forebygging av vold som en sentral oppgave for politiet i slike saker, "*En grundig vurdering av risiko i det konkrete tilfelle vil stå sentralt i dette arbeidet*" (NOU:31, 2003).

Regjeringen har gjort det klart igjennom lov og tiltak som er satt i gang at vold i nære relasjoner ikke er noen privat sak, men et offentlig ansvar. Både igjennom FNs barnekonvensjon og ved lov har regjeringen forpliktet seg for å forebygge at barn og voksne skal leve et liv uten vold i Norge (Justis - og Politidepartementet, 2008) (NOU:31, 2003). Når dette har blitt en politisk satsning og ressurser settes inn; Hvor ligger da utfordringen og behovet for kunnskap?

I Geir Aas sin doktoravhandling om politiinngrep i familievoldssaker beskriver han problemer som politibetjenter møter i slike typer saker. Hans forskning baseres mye på gjennomgang av slike oppdrag i Oslo over en viss tidsperiode. Aas fant at politiets beslutninger på stedet ofte var å ordne saken der og da. Det er vanskelig for politiet å finne ut akkurat hva som har skjedd, og de nøyer seg da med å gi råd og megle mellom partene. I følge Aas er det en stor utfordring for politibetjenter å komme inn i det private hjem og se hvor stor trusselen er for vold, hva som er årsaken til vold og om det i det hele tatt er noe kriminelt som har foregått (Aas, 2009). Aas har blant annet intervjuet politibetjenter om deres erfaringer med offerets skyld og ansvar i slike saker. Det er vanskelig for politibetjenter å prøve å hjelpe en situasjon og offeret, når de opplever at de blir motarbeidet av den samme personen som de faktisk prøver å hjelpe.

Nettopp derfor blir slike saker sett på som særlig utfordrende for politibetjenter på stedet. Fokuset for politiet blir den kriminelle handlingen, ikke hvem som startet eller om det var fortjent eller ikke. Samtidig kan det være av betydning å kjenne foranledningen for å vite hva som må gjøres (Aas, 2009).

Aas forteller at politi og rettsvesen har blitt løftet opp som hovedaktører for å forebygge og ivareta ofre for vold i nære relasjoner. Det han fant ut i sin doktoravhandling var at dette ofte ikke skjedde. Dilemmaet ligger i at politiet er pliktig til å anmelde det uansett om offeret selv ikke ønsker det. Offeret ønsker som regel hjelp, men ikke at familien skal bli ødelagt. Politibetjenter ser det ofte som lite hensiktsmessig å anmelde selv om det er dette de skal etter lov om ubetinget offentlig påtale. Fra riksadvokatens rundskriv kommer det tydelig frem at politiet skal anmelde uansett. Dette plikter politibetjenter å følge (Aas, 2009). Videre i artikkelen forteller Aas at vold i nære relasjoner er krevende oppdrag for en politibetjent. Det faktisk å gå inn i en annen families hjem og ta tak i dype personlige problemer, er sterk hverdagskost. Det pekes også på at det gjøres skjønnsmessige vurderinger på stedet, noe som er nødvendig i en hensiktsmessig og forholdsmessig oppdragsløsning, men som ofte kan slå

feil ut i slike type saker. Som nevnt tidligere blir det til at politiet blir en ”dommer” på stedet, og avgjør sakene der og da. Aas forteller også at politi og rettsvesenets tradisjonelle reaksjonssystem ikke nødvendigvis gjør situasjonen bedre, men kan i motsatt tilfeller bare gjøre det verre. Det å bli tatt med av politiet på en celle eller bli ilagt et besøksforbud noen måneder, hindrer at vold skjer der og da, men forebygger ikke nødvendigvis fremtidig vold og kan også eskalere volden. Han mener at politiets oppfølging og kontakt med familien og offeret, er avgjørende for å forhindre fremtidig vold (Aas, 2009).

I regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012 kommer det frem at det har blitt fokusert mye på dette tema de siste tiårene, og aktørene som jobber med dette, da spesielt politi og påtale har blitt faglig styrket. Det er et konfliktfylt og komplisert arbeidsområde politibetjenten merker på kroppen i slike oppdrag. Det hjelper da at det finnes føringer på strukturnivå, men har man da kommet frem til den beste løsningen? Kan man finne en måte å trygge politibetjentene på, slik at de impliserte i slike saker blir best mulig ivaretatt og fulgt opp? Behovet for mer kompetanseheving er fortsatt til stedet. Dette tydeliggjør regjeringen i sin handlingsplan, hvor et risikovurderingsverktøy for faren for gjentatt vold mot partner ønskes for politiet. Handlingsplanen nevner risikovurderingsverktøyet SARA:S- modellen som spesifikk tiltak for politiet. ”SARA (Spousal Assault Risk Assessment) skal gradvis implementeres ved alle politidistrikt i Norge fra 2012 dersom evalueringen av utprøvingen ved Horten og Stovner politistasjoner anbefaler dette” (Justis - og beredskapsdepartementet, 2012, s. 11). Den er pr i dag under utprøving ved Stovner og Horten politidistrikt.

3.3 Presentasjon av SARA som et verktøy for politiet

Et problem man har sett i politiets håndtering av vold i nære relasjoner, både her i Norge, men også i andre land, er mangelen på systematisk, standardisert, brukervennlige og empirisk begrunnede metoder for risikobedømming. Dette gav da et behov for et risikobedømmingsverktøy. Det har vært tilfeldigheter som blant annet, hvem som har vært på jobb, hvilken interesse politibetjenter har hatt for saksfeltet, som har avgjort hvor godt de har sett behovet for videre oppfølging og ivaretagelse. Dette har også avgjort hvor mye bakgrunnsinformasjon man har kunnet fått tak i og rapportert om (SARA:SV manual, 2011). I slike typer saker kan det da være hensiktsmessig å få kartlagt risikoen, ved å stille de spørsmålene som er nødvendige og riktige for å få nok informasjon. Har man en risikovurderingstanke på stedet, kan det hjelpe etterforskeren som skal sitte med saken etterpå og danne seg et bilde av hva som trengs av tiltak

Aas sier i sin avhandling at problemet ligger i at politiet er inne i det private hjem i en veldig kort periode, og skal da slå ned på kjernen i problemet, identifisere trusselen og sette inn tiltak. Noe som rett og slett ikke går an på så kort tid. Det er ikke alltid opplagt at trusselen man står overfor er tydelig der og da (Aas, 2009). Derfor kan det være nødvendig med en systematisk og helhetlig tanke.

SARA- modellen kan her bidra til en systematisk oversikt over denne volden. Når informasjon hentes ut fra politirapporter, avhør og samtaler med de involverte, kan det settes i sammenheng med SARA-sjekklisten og slik se behovet mer tydelig.

Jeg skal her gi en presentasjon av SARA- modellen, som har blitt et verktøy for bedømming av risiko for gjentatt partnervold. Opprinnelsen for SARA-modellen kommer, som nevnt tidligere, fra Canada på 90-tallet. Forskerne Kropp & Hart utviklet en sjekkliste, basert på identifiserbare faktorer som ofte og beviselig er bundet opp til bruk av vold overfor partner. 20 risikofaktorer søker å belyse forskjellige aspekter rundt gjerningsperson, som sosiale funksjon og psykisk helse og historikk for vold. Disse risikofaktorene ble valgt ut med bakgrunn i forskning og litteratur (Kropp, 2007).

Denne modellen er nokså omfattende og tidskrevende, og krever at man kommer tett innpå personens psykiske helse. Noe det er mulighet for i klinisk behandling av disse sakene. For at dette skal gjelde i politi og påtale var det nødvendig å tilpasse denne modellen til og gjelde politiet. SARA:SV (short version) ble utviklet over en 3 års periode, mellom 2002 og 2005. Kropp og Hart, arbeidet sammen med den svenske forskeren Belfrage med å prøve ut SARA:SV i svensk og canadisk politi. Det ble utviklet en brukermanual og intervjuguide for SARA:SV som politibetjentene skulle forholde seg til. Risikofaktorene i SARA:SV ble tilpasset slik at det var mulig for politiet å få en oversikt over dem. Det ble kortet ned til 15 risikofaktorer hvor de knyttet mot tidligere voldsbruk mot partneren, kartlegging av sosiale og mentale evne og sårbarhetsfaktorer hos fornærmede (Belfrage, 2007).

3.4 Risikofaktorer i SARA:SV

Her skal jeg redegjøre kort for de ulike risikofaktorene som blir vurdert og kodet og som danner grunnlaget for en konklusjon og hvilke beskyttelsestiltak som skal iverksettes.

1. Atferd og historikk

Vold – Personer som har utøvd vold i et forhold, har en fare for å gjenta sine handlinger.

Trusler og /eller intensjon om å utøve alvorlig vold – personer som har ytret slike trusler er

mer i stand til å få tilbakefall.

Opptrapping – forbundet med tilbakefall til utøvelse av vold. Innenfor en tidsperiode ser man at truslene eller handlingene har blitt flere eller alvorligere.

Brudd på besøksforbud el.– studier viser at de som har evne til å bryte vilkår for slike påbud indikerer en antisosial holdning.

Holdninger som støtter/unnskylder partnervold - handler om å fraskrive seg ansvar for det man har gjort, og viser til en motvilje til å se på dette som et problem. En av de mest tungtveiende indikasjoner på fare for gjentakelser av volden (SARA:SV manual, 2011).

2. Psykososial tilpassing:

Annen kriminalitet – Spesielt den som går utover andre mennesker, gjenspeiler en antisosial atferd.

Alvorlige relasjonelle problem – Ved problemer i et forhold er trusselen om vold på det høyeste. Dødelig følge av vold i nære relasjoner skjer nesten uten unntak ved separasjon og skilsmisse. Problem på arbeidsmarkedet – Følelse av frustrasjon og sinne er grobunn for store konflikter innenfor en familie. Ledighetsproblematikk er ofte forbundet med vold mot partner (SARA:SV manual, 2011).

Rusmisbruk – Studier viser til at rusmisbruk og ha vært dømt for vold mot partner ofte henger sammen. På hvilken måte rusmisbruk og partnervold henger sammen er ikke tydelig, men det kan bidra til forverring av eksisterende gnisninger i forholdet, samt at impuls kontroll svekkes (SARA:SV manual, 2011).

Psykiske problem – Litteraturen viser at psykiske lidelser har sammenheng med generelle voldshandlinger. Ustabilitet i sinnsstemninger fører ofte med seg vold og kan dermed være en risikofaktor for voldsutøvelse mot partner(SARA:SV manual, 2011).

Andre forhold – inkluderer faktorer som ikke går inn i SARA- analysen, men som har tilknytning til en viss risiko, for eksempel om personen er registrert med våpen.

3. Sårbarhetsfaktorer hos fornærmede er også med i SARA:SV da fornærmedes handlinger og situasjon har en relevans til hvor stor trusselen er for å bli utsatt for fremtidig vold (SARA:SV manual, 2011).

Dette er på ingen måte å plassere noen som helst skyld på offeret, men setter offeret i sammenheng med situasjonen som har oppstått, her skilles det på skyld og årsak (Aas, 2009).

Risikofaktorer her er blant annet mangelfull tilgang til sosial og profesjonell hjelp, ekstrem redsel som gjør at evnen til å beskytte seg fra voldsutøveren blir nedsatt. Psykiske problem som følge av volden kan være depresjon og selvmordstanker, også fornærmedes misbruk av

rusmidler kan gjøre han/henne mer utsatt for at planen for beskyttelse ikke følges (SARA:SV manual, 2011).

3.4 Utprøving av SARA: SV i Sverige

Som nevnt over var det i samarbeid med de canadiske forskerne Kropp og Hart at Belfrage tilpasset SARA- modellen til SARA:SV for å gjøre den brukervennlig for politiet. Den grunnleggende ideen med det svenske prosjektet som Belfrage sto i ledelsen av, var å forbedre polititjenestemannens evne til å foreta risikobedømminger ved vold i nære relasjoner. (Belfrage, 2007). Hensikten var å forebygge ved hjelp av et tilpasset og vitenskapelig grunnet verktøy som SARA- modellen er. Man ville forsøke å implisere dette verktøyet i politietaten for å oppnå følgende:

- Skape et godt beslutningsgrunnlag som ivaretar en god bedømming i hvert tilfelle
- Skape en mulighet for å få en mest mulig lik bedømming av risiko uavhengig av hvilken polititjenestemann som er på oppdraget.
- Mulighet til og tidlig å avdekke risikotilfeller og særskilt høye risikotilfeller for å forhindre grov vold

(SARA:SV manual, 2011).

Resultatet fra prøveprosjektet i Sverige var blant annet at risikofaktorene i SARA:SV kunne benyttes i hvert enkelt tilfelle av vold i nære relasjoner. Det ble tydelig at verktøyet kunne benyttes rutinemessig i politiet. Belfrage konkluderer i sin rapport at disse målsetningene er ivaretatt og at det i løpet av prøveperioden ble oppnådd en bedre ivaretagelse av voldsofferene (SARA:SV manual, 2011).

3.5 Hvordan kan politiet forebygge vold i nære relasjoner med SARA:SV?

Forebygging av vold i nære relasjoner handler om å avdekke voldshandlinger og jobbe for at lovovertrederen ikke gjentar sine handlinger. Ved å pågripe og fengsle, eller opprette besøksforbud i eget hjem, inkapasiterer man gjerningsmann og gir fornærmede mulighet til å komme seg ovenpå. Ved å straffeforfølge lovovertredere ønsker vi også å forhindre at gjerningspersonen kan gjenta sine handlinger, dette kalles individualpreventivt formål. Dette vil også sende ut signaler og vise resten av samfunnet at det ikke tolereres at det øves vold overfor andre mennesker, og da spesielt overfor sine partnere. Dette har da et allmennpreventivt formål. Det er ikke bare tvangsmidler og straffeforfølgning som kan brukes i forebyggende øyemed. Vi har også andre tiltak som kan forebygge at gjerningspersonen

gjentar sine handlinger. Denne måten og modellen for forebygging kalles personorientert forebygging. Her ønsker man å påvirke de bakenforliggende årsakene til at noen begår lovbrudd. (Myhre Lie, 2011).

Forebygging tradisjonelt er forebygging før noe kriminelt skjer. Forebygging de senere årene har fokus på forebygging også i den reaktive fasen, altså etter at lovbrudd har skjedd og igjennom etterforskningen. I strategiplanen for forebygging, sier Politidirektoratet at målet for det kriminalitetsforebyggende politiarbeidet er å øke trygghet igjennom å avdekke og finne årsakene til kriminalitet. Strategien for dette ligger i all utførelse av polititjenesten (Politidirektoratet, 2002).

En risikovurdering for gjentatt partnervold (slik som SARA:SV er) er en måte å forebygge på. Ved å kartlegge gjerningsmannens risiko for vold, kan det være mulig å se hvilke behov han har og hvilke tiltak politiet kan sette inn for å forhindre at det skjer igjen. Dette verktøyet og tiltakene som settes i gang har som siktemål å finne de bakenforliggende årsakene og er derfor en type personorientert forebygging.

Som nevnt tidligere i oppgaven er prøveprosjektet av SARA: SV i gang ved Horten politistasjon og Stovner politistasjon, som et ledd i regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner (Justis - og beredskapsdepartementet, 2012) . Statusen pr 2011 var at data fra de enkelte tilfellene av vold i nære relasjoner blir registrert, slik at det kunne hentes ut resultater i mars 2012. Kvinnene som er voldsoffre i disse tilfellene har latt seg intervjuer, og de har så langt har gitt gode tilbakemeldinger på politiets arbeid i deres tilfeller. Horten politistasjon har allerede bestemt seg for å fortsette med prosjektet utover prøveperioden. Det forventes at den endelige evalueringen er ferdigstilt innen juli 2012 (SIFER, 2012).

3.6 Evidensbasert kunnskap og erfaringsbasert kunnskap

Evidensbasert kunnskap kan oversettes med kunnskap som er bevist gjennom vitenskapelig studier. Ekeland omtaler denne som en gullstandard (Ekeland, 2009). Erfaringsbasert kunnskap blir rangert nederst, og den vitenskapelige beviselige kunnskap rangeres høyest. Når en følger en systematisk og evidensbasert sjekkliste kan man få et best mulig resultat, uavhengig av individet som utøver jobben. Ekeland snakker om utfordringene ved den måten å bruke evidens i praksis. Er det kanskje den enkeltes erfaring som burde verdsettes høyest? For, mister vi noe ved å rangere en erfaringsbasert kunnskap så lavt, i så fall hva? (Ekeland, 2009).

Tradisjonelt politiarbeid baseres ut fra erfaringsbasert kunnskap. Hver enkelt politibetjent har opparbeidet seg erfaring avhengig av interesse for forskjellige saksfelt, mengden av de sakene han har møtt osv. Det er de skjønsmessige vurderinger som styrer mye av oppdragsløsning i politiet, og slik kan man sikre at hvert enkelt tilfelle blir sett og at det er rom for å ta beslutninger som passer den enkelte hendelsen. Dette skjønnnet utvikles med erfaring, holdninger og kunnskaper hos den enkelte polititjenestemann (Myhre Lie, 2011).

En risikovurdering basert på erfaring og skjønn kan ofte dekke mange sider av en sak, men om det garanterer for en sikker fremgangsmåte og hva det baseres på, er veldig forskjellig. Om det finnes en felles fremgangsmåte for å vurdere denne risikoen basert på forskning og resultater som kan anvendes i den daglige polititjenesten kan man komme langt.

Som Elisabeth Myhre-Lie skriver har flere forskere blitt mer og mer opptatt av å finne politistategier som er evidensbasert (har bevis) for at den fungerer til å forebygge kriminalitet. Det konkluderes fra mange at konkrete forskningsbaserte strategier fungerer bedre enn de tilfeldige strategiene som baserer seg mer på politibetjentens erfaring og interesse (Myhre Lie, 2011). SARA-modellen er en kunnskapsbasert modell for å forebygge kriminalitet. Ved hjelp av en systematisk risikovurdering skal man kunne fange opp de ulike tilfellene av vold i nære relasjoner og sette inn riktige tiltak i hvert enkelt tilfelle. Basert på å identifisere risikofaktorer, som er bevist, for gjentakelse av vold i nære relasjoner skal man kunne danne seg et bilde av den risikoen den voldsutsatte og familien lever under og sette inn tiltak for å hindre at dette skjer igjen. Ved å jobbe på en kunnskapsstyrt måte, vil man kunne fange opp den risikoen som er til stedet, på en helhetlig måte, uavhengig av politibetjentens erfaringer og ellers hvem som er på jobb og hvilken kunnskap den besitter. Offeret og gjerningspersonen livssituasjon blir ivaretatt uavhengig av betjentens bakgrunn. Dette baseres på evidens som forskningen har vist (SARA:SV manual, 2011).

Ved at politibetjentene vet hva de må spørre om, og få klarhet i, sikrer man deres trygghet i behandlingen av slike saker. Selv om det ikke er den enkelte politibetjent der og da som skal foreta selve SARA- vurderingen vil deres innsats (spørsmål/avhør på stedet) hjelpe både etterforskningen av sak og risikovurdering på gjentatt vold (SARA:SV manual, 2011).

Av og til er det innlysende hvilken risiko fornærmede utsettes for i øyeblikket, men som regel er det svært vanskelig å vurdere hva det dreier seg om da man ankommer stedet. Politiets oppgaver er uansett ikke å være dommere på stede, men å fokusere på volden/lovbruddet og handle deretter. Politiblikket fanger ikke automatisk opp den aktuelle situasjonen. I vold i nære

relasjoner kan det være svært vanskelig å se graden av vold og selve maktforholdet og trusselen (Aas, 2009).

På den andre siden har mange politiforskere også kritisert denne kunnskapsbaserte måten å jobbe på. Nettopp fordi polityrket er så skjønnsmessig styrt. Politiarbeid er komplekst og det er vanskelig å finne en metode å jobbe på som gir svar på alle problemer. Myhre-Lie nevner denne utfordringen. Det finnes en motvillighet til å verdsette kunnskap gjennom vitenskapelig form i yrker der erfaring står sterkt (Myhre Lie, 2011).

3.7 Hva skjer ved feilaktig risikovurdering?

Drap i Norge, skjer ofte i sammenheng med konflikter mellom partnere - kunne dette ha blitt fanget opp tidligere? (Kripos, 2012). ” 2011 har startet brutalt. Fire kvinner er drept av sin partner hittil i år. I fjor ble seks kvinner drept. Ferske tall fra Kripos viser at minst 152 kvinner er drept av sin partner eller tidligere partner de siste tjue årene. Det er den ekstreme utgangen på vold i nære relasjoner ” (VG, 2011) Mange tilbringer store deler av sitt liv i en livssituasjon der menneskeverdet deres krenkes, og har alvorlige konsekvenser for helse og utvikling. I ytterste konsekvens kan føre til at liv går tapt.

Risikofaktorene som er lagt til grunn i SARA:SV omfatter forhold som er forbundet med voldsutøvelse mot partner. Det er store individuelle forskjeller blant de som utøver vold i nære relasjoner. Et klart og entydig bilde på hvordan en sånn person er, kan ikke tegnes. Det å forutsi tilbøyeligheten til fremtidig vold kan få flere forskjellige utslag. A) rett forutsigelse om vold b) feil forutsigelse om vold. C) rett forutsigelse om ikke-vold og d) feil forutsigelse om ikke-vold (Råkil, 2002).

Man kan ikke si med sikkerhet at ved et risikovurderingsverktøy unngår man at man tar feil avgjørelser. Hva som er risikofaktorer for vold vil også kunne variere fra individ til individ. Det får konsekvenser å bli vurdert som fremtidig voldsutøver. Det kan ha innvirkning på samværsrett med barn, besøksforbud og andre tiltak. Kanskje må vi leve med denne konflikten mellom og i vareta og sikre ofrene mot voldsutøveren, og rettsikkerhet til den potensielle voldelige mannen? (Råkil, 2002).

Kropp og Hart mener at SARA modellen også kan brukes i rettsvesenet. I følge rettsprinsippet skal inngrep overfor borgernes liv og frihet begrunnes i etterrettelighet og ikke tilfældigheter og vilkårlig. En slik risikovurdering som SARA er, kan være med å øke rettssikkerheten, men også være en tilleggssyter for å belyse hele situasjonen. Faglig skjønn er nødvendig og

passende i rettsvesenet, derfor må SARA benyttes i tillegg til dette, for en mer helhetlig sakshåndtering. Det er ikke bare i straffesaker at SARA:SV kan benyttes, men også ved krisesenteret eller i sivile tvister rundt omsorgsrett, dette når det ofte er samlivsbrudd som er foranledningen til vold mot partner (Kropp, 2007).

Viktig å tenke på i denne sammenhengen er at risikovurderinger ikke er statisk, men endres over tid. Det finnes mange livssituasjoner som kan gi behov for en revurdering av trusselvurderingen. De vanligste kritiske situasjonene kjennetegnes ved at voldsutøveren står overfor følelsesmessige forhold, som for eksempel ved skilsmisse eller omsorgsfordelig av barn. For å forebygge vold i nære relasjoner trenger man en risikovurdering på det enkelte tilfellet (SARA:SV manual, 2011).

4. Konklusjon

Det er viktig å forebygge vold i nære relasjoner. Det kan redde liv og helse, og spesielt viktig er det, med tanke på barn som lever i slike forhold. Det politiske Norge har skjønt gjennom flere tiår at dette saksfeltet må løftes. Dette er signaler som kommer tydelig frem med tanke på den politiske prioriteringen dette temaet har fått. Et verktøy som SARA:SV for politiet er et etterlengtet verktøy, som politikerne gjerne vil se fungerer. Det finnes et dilemma hvor man skal ta vurderinger ut i fra et skjema. De individuelle forskjellene er reelle. Man har mulighet for å gjøre feilvurdering av risikoen. Det finnes også et dilemma om man skal baserer sine beslutninger på skjønn eller på standardiserte skjema. Noen tilfeller kan glippe ved bruk av skjønn og andre kan glippe om man ikke bruker skjønnet i yrkesutøvelsen. Ser man SARA:SV-modellen i sammenheng med evne til å utvise skjønn, og foreta en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, har man kommet langt med dette som et forebyggingsverktøy (SARA:SV manual, 2011).

SARA:SV er et verktøy som skal hjelpe politiet i å forebygge vold i nære relasjoner. Med en slik modell kan man komme til gode løsninger og fremfor alt forebygge videre voldsutøvelse og hindre tap og skade av menneskeliv. Ved å få inn et systematisk og kunnskapsstyrt verktøy trygger man den enkelte polititjenestemannens arbeid på åstedet for vold i nære relasjoner. Det setter han/henne i stand til å stille de rette spørsmål og slik tilrettelegge for en god risikoanalyse. Denne risikoanalysen blir da avgjørende for de tiltak som settes i verk og

som kan forebygge videre voldsbruk (SARA:SV manual, 2011) . Kanskje må man derfor søke å forene den kunnskapsstyrte strategien med det politimessige skjønnet (Myhre Lie, 2011).

Kildeliste

- Aas, G. (2009). *Politiinngrep i familiekonflikter, en studie av ordenspolitiets arbeid med familiekonflikter/familievoldssaker i Oslo*. Oslo: Universitet i Oslo.
- Basile, K. C., & Black, M. C. (2011). *Intimate Partner Violence Against Women*. I C. M. Renzetti, J. L. Edleson, & R. K. bergen, *Sourcebook on violence against women 2. edition*. California: SAGE Publications.
- Belfarge, H. (2007). Police-Based Structured Spousal Violence Risk Assessment: The Process of Developing a Police Version of the SARA. I A. Constanza Baldry, & F. W. Winkel, *Intimate Partner Violence, Prevention and intervention, The risk assesment and management approach* (ss. 33-44). New York: Nova Science Pub Inc.
- Dallan, O. (2010). *Metode og oppgaveskriving for studenter, 4. utg.,.* Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag.
- Duffy, B. (2005). Analys av dokument. I J. Bell, *Introduktion till forskningsmetodik* (ss. 123-135). Open University Press UK Limited.
- Ekeland, T.-J. (2009). Hva er evidensen for evidensbasert praksis. I H. Grimen, & L. I. Terum, *Evidensbasert Profesjonsutøvelse* (ss. 145- 169). Abstrakt forlag.
- Justis - og beredskapsdepartementet. (2012). *Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner*. Oslo: Regjeringen.
- Justis - og Politidepartementet. (2008). *Handlingsplan mot vold i Nære relasjoner 2008-2011. Vendepunkt*. Oslo: Regjeringen.
- Kripos. (2012, 01 25). *Drapsoversikt 2011*. Hentet 05 02, 2012 fra https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/kripos/Vedlegg_1578.pdf
- Kropp, R. (2007). Development of the Spousal Assault Risk Assessment Guide (SARA) and the Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk (B-SAFER). I A. Costanza Baldry,

& F. W. Winkel, *Intimate Partner Violence, Prevention and intervention, The risk assesment and management approach* (ss. 19-31). New York: Nova Science Pub Inc.

Kropp, R., Hart, S. D., & Belfrage, H. (2011). *Bedømming av risikoen for gjentatt partnervold (SARA:SV), Brukermanual, Norsk utgave ved Lynum & Nøttestad*. Oslo, Trondheim.

Myhre Lie, E. (2011). *I forkant, Kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Norges Lover. (2008). *Norges Lover*.

NOU:31. (2003). *Retten til et liv uten vold*. Oslo: NOU.

Politidirektoratet. (2008). *Politiets arbeid med vold i nære relasjoner. En veiledning fra Politidirektoratet*. Oslo: Politidirektoratet.

Politidirektoratet. (2002). *Strategiplan for forebyggende politiarbeid 2002 - 2005*. Oslo: Politidirektoratet.

Politi høgskolen. (2011, Mai 11). *SARA: Nytt verktøy for risikovurdering ved familievold*. Hentet Desember 14, 2011 fra <http://www.phs.no/no/Om-PHS/Nyheter-og-media/Nyheter/SARA-Nytt-verktoy-for-risikovurdering-ved-familievold/>

Råkil, M. (2002). *Menns vold mot kvinner, Behandlingserfaring og kunnskapsstatus*. Oslo: Universitetsforlaget.

SARA:SV Manual (2011). Belfrage, Kropp&Hart(2005). *Bedømming av risikoen for gjentatt partnervold (SARA:SV) Versjon 2, Brukermanual*. Oversatt av Nøttestad og Lynum (2011). ProActive ReSolutions Inc.

SIFER. (2012, 03 29). *SIFER, Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels-, og rettspsykiat*. Hentet 05 04, 2012 fra <http://sifer.no/forskningsprosjekter/detalj/sara-sv-spousal-assault-risk-assessment-short-version>

Thurèn, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere, 2.utgave*. Gyldendal Norsk Forlag AS.

VG. (2011, April 10). *VG Nett*. Hentet Desember 14, 2011 fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10092146>

Selvvalgt pensum:

Aas, G. (2009). *Politiinngrep i familiekonflikter, en studie av ordenspolitiets arbeid med familiekonflikter/familievoldssaker i Oslo*. Oslo: Universitet i Oslo.

Basile, K. C., & Black, M. C. (2011). *Intimate Partner Violence Against Women*. I C. M. Renzetti, J. L. Edleson, & R. K. bergen, *Sourcebook on violence against women 2. edition*. California: SAGE Publications.

Belfrage, H. (2007). Police-Based Structured Spousal Violence Risk Assessment: The Process of Developing a Police Version of the SARA. I A. Constanza Baldry, & F. W. Winkel, *Intimate Partner Violence, Prevention and intervention, The risk assesment and management approach* (ss. 33-44). New York: Nova Science Pub Inc.

Dallan, O. (2010). *Metode og oppgaveskriving for studenter, 4. utg.,.* Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag.

Duffy, B. (2005). Analys av dokument. I J. Bell, *Introduktion till forskningsmetodik* (ss. 123-135). Open University Press UK Limited.

Ekeland, T.-J. (2009). Hva er evidensen for evidensbasert praksis. I H. Grimen, & L. I. Terum, *Evidensbasert Profesjonsutøvelse* (ss. 145- 169). Abstrakt forlag.

Justis - og beredskapsdepartementet. (2012). *Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner*. Oslo: Regjeringen.

Justis - og Politidepartementet. (2008). *Handlingsplan mot vold i Nære relasjoner 2008-2011. Vendepunkt*. Oslo: Regjeringen.

Kripos. (2012, 01 25). *Drapsoversikt 2011*. Hentet 05 02, 2012 fra https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/kripos/Vedlegg_1578.pdf

Kropp, R. (2007). Development of the Spousal Assault Risk Assessment Guide (SARA) and the Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk (B-SAFER). I A. Costanza Baldry, & F. W. Winkel, *Intimate Partner Violence, Prevention and intervention, The risk assesment and management approach* (ss. 19-31). New York: Nova Science Pub Inc.

Kropp, R., Hart, S. D., & Belfrage, H. (2011). *Bedømming av risikoen for gjentatt partnervold (SARA:SV), Brukermanual, Norsk utgave ved Lynum & Nøttestad*. Oslo, Trondheim.

Myhre Lie, E. (2011). *I forkant, Kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Norges Lover. (2008). *Norges Lover*.

NOU:31. (2003). *Retten til et liv uten vold*. Oslo: NOU.

Politidirektoratet. (2008). *Politiets arbeid med vold i nære relasjoner. En veiledning fra Politidirektoratet* . Oslo: Politidirektoratet.

Politidirektoratet. (2002). *Strategiplan for forebyggende politiarbeid 2002 - 2005*. Oslo: Politidirektoratet.

Politihøgskolen. (2011, Mai 11). *SARA: Nytt verktøy for risikovurdering ved familievold*. Hentet Desember 14, 2011 fra <http://www.phs.no/no/Om-PHS/Nyheter-og-media/Nyheter/SARA-Nytt-verktoy-for-risikovurdering-ved-familievold/>

Råkil, M. (2002). *Menns vold mot kvinner, Behandlingserfaring og kunnskapsstatus*. Oslo: Universitetsforlaget.

SIFER. (2012, 03 29). *SIFER, Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels-, og rettspsykiat*. Hentet 05 04, 2012 fra <http://sifer.no/forskningsprosjekter/detalj/sara-sv-spousal-assault-risk-assessment-short-version>

Thurèn, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere, 2.utgave*. Gyldendal Norsk Forlag AS.

Tidsskrift for Den norske legeforening. (2012, 03 09). *Tidsskrift for Den norske legeforening*. Hentet 05 07, 12 fra <http://tidsskriftet.no/Innhold/Nyheter/2012/Mars/Oppdages-familievold-for-sjelden>

VG. (2011, April 10). *VG Nett*. Hentet Desember 14, 2011 fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10092146>